

פחד דוד

עלון שבועי בעניני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8566233 פקס. 08-8521527
ירושלים: רח' בית וגן 97 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל
בנשיאות בנש"ק מוריניו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א
בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 413

פרשת שלח לך

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

משכיל לדוד

לא חסו על כבוד קונם

ונראה לבאר כל זאת כמין חומר. על פי מה שאמרו רבותינו במדרש (במדב"ר טז ג): אמר לו הקב"ה למשה, אף על פי שהתניתי עם האבות ליתן להם את הארץ ומתו, איני חוזר ב.י. נמצאת למד, שהקב"ה נתן ארץ ישראל מתנה לאברהם אבינו, לו ולזרעו אחריו, על ידי שמסר נפשו על מצות ה' בארץ הזאת, והמליך את שמו יתברך והכניס את הבריות תחת כנפי השכינה, כמו שאמרו חכמינו ז"ל במדרש (ב"ר לט, יד) אברהם היה מגייר את האנשים, ושרה מגיירת את הנשים.

ובזכות האבות הקדושים קידש הקב"ה את הארץ בקדושה יתירה, ושינה את ארץ ישראל מכל הארצות, כל הארצות העמיד הקב"ה שר השולט עליהן, ואילו ארץ ישראל אינה נתונה תחת שלטון מלאך או שר, אלא כולה תחת רשותו ושלטונו של הקב"ה, כמו שאמרו בזוהר הקדוש (ח"ב קנא, ב), וכמו שכתוב (דברים יא, יא) ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד, עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ואם כן מה להם לישראל ללכת לרגל את הארץ ולראות אם אכן טובה היא, ואף על פי שהם נתכוונו לשם שמים שביקשו לגלות את החפירות שטמנו הכנעניים יושבי הארץ בהם את מטמוניהם, וחששו לדברי הקב"ה שלא יעשו פלסתר, בכל זאת מה לו לילוד אשה ללכת לחפור את הארץ כיון שכבר הבטיח להם הקב"ה בתים מלאים כל טוב, והואיל והלכו לחפור את הארץ ולא חסו על כבוד קונם, אף על פי שנתכוונו לשם שמים, נהפכו כולם לרשעים.

כמה גדולים הם דברי חכמים שאמרו (אבות ד, ב) עבירה גוררת עבירה. וביאר אותה יפה רבינו יונה זצ"ל בביאורו לאבות וזה לשונו: אחר שעשה עבירה אחת ונתרחק מעבודת השם יתברך כי תבא לידי עבירה אחרת אף כי אין היצר מתאוה אליה כבראשונה יעשנה, כי רוחו עלול אל היצר ותוקף עליו ואם אין מתאוה גדולה בדבר ההוא אך יעשה כל העבירות כי טבעו מורגל לעשות כל תועבות ה' אשר שנא.

אם כן, אף המרגלים הללו, אף על פי שצדיקים היו, והואיל והם הרהרו אחרי מדותיו של הקב"ה ורצו לחפור את הארץ, באו על ידה לידי עבירה אחרת חמורה הימנה, ואיזו זו, זו שהטיחו דברים כלפי מעלה, ופיהם הכשילתם שאמרו (במדב"ר יג, לא) כי חזק הוא ממנו ודרשו חכמינו ז"ל (סוטה לה, א) דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חזק הוא ממנו אל תקרי ממנו אלא ממנו כביכול.

באותה שעה כשרים היו

אמרו חכמים (במדב"ר טז, טו): מזה ראה לומר אחר מעשה מרים שלח לך אנשים? אלא שהיה צפוי לפני הקב"ה שיאמרו לשון הרע על הארץ. אמר הקב"ה; שלא יהיו אומרים לא היינו יודעים עונש לשון הרע, לפיכך סמך הקב"ה הענין זה לזה, לפי שדברה מרים באחיה ולקתה בצרעת, כדי שידעו הכל עונשו של לשון הרע, ואף על פי כן לא רצו ללמד.

ולכאורה קשה על דרש סמיכות הפרשיות, שהרי לא ראי לשון הרע שדיברה מרים במשה, כראי לשון הרע שדיברו המרגלים על הארץ, מרים דיברה על משה אחיה, ואילו המרגלים לא דיברו באדם, הם הוציאו דיבה על ארץ ישראל, ומנין להם לדעת שגם המוציא דיבה על ארץ, בכלל לשון הרע הוא!?

ועוד אמרו חכמינו ז"ל (ערכין טו, א): בא וראה כמה גדול כח של לשון הרע, ממרגלים, ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך, המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה. אמנם מנין היה להם למרגלים לידע עונשו של המדבר על עצים ואבנים, אם תאמר ממעשה מרים, הרי מרים לא דיברה בעצים ואבנים. ולא עוד, אלא אם נפשך לומר שאף המדבר על עצים ואבנים דיבר לשון הרע, מדוע אם כן הביא הקב"ה עליהם עונש אחר מזה שהביא על מרים, שהרי מרים נצטרעה, ואילו הם מתו במגיפה, ואין המגיפה עונשו של המדבר לשון הרע, כי אם הצרעת, כמו שאמרו חכמים (תנחומא מצורע א) כל המספר לשון הרע לוקה בצרעת.

ולא זו בלבד, אלא אף הכתוב העיד עליהם שצדיקים גדולים היו, כמו שנאמר (במדב"ר יג, ב) כולם אנשים, ודרשו רבותינו במדרש (במדב"ר טז, ה) שנבחרו מכל ישראל מפי הקב"ה ומפי משה שכן נאמר (דברים א, כג) ויטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים, מכאן שהיו צדיקים בפני ישראל ובפני משה, ולא רצה משה לשלחם מדעת עצמו עד שנמלך בהקב"ה על כל אחד ואחד, פלוני משבט פלוני, ואמר לו ראויים הם, ע"כ. והואיל וכן, מדוע בחר משה ביהושע לבקש עליו רחמים, הרי כולם צדיקים היו באותה שעה!?

אלא על כרחך, שבתחילה צדיקים היו ואחר כך נתקלקלו. ואם כן תימה גדולה היא זו, היאך נכשלו צדיקים הללו בעון המר הזה, עד שהדיחו את ישראל מעל ה', ודיברו סרה על ארץ ישראל, ובשבילם קצף ה' על עמו, ונגזרה עליהם גזירת גלות וכליה, וגרמו בכיה של דורות, והרי שינוי (יבמות צט, ב) אין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים, ומדוע יצאו הללו מן הכלל!?

פרשת שלח לך, ח"י בסיון תשס"ח

באר שבע	תל אביב	ירושלים	הדלקת נרות
19:17	19:27	19:10	מוצאי שבת
20:31	20:33	20:30	רבינו תם
21:15	21:18	21:14	

הילולא דצדיקא

יט - רבי יהודה בן עטר, "מנחת יהודה"	כג - רבי יהושע הלר, "חוסן יהושע"
כ - רבי חיים מרדכי לבטון, "נכח השולחן"	כד - רבי אברהם סאלם
כא - רבי שמעון סופר, "התעוררות תשובה"	כה - רבי חנינא סגן הכהנים
כב - רבי איתמר רוזנבוים, האדמו"ר מנדבורנא	

מעשה שהיה

פרשת המרגלים ולקחיה לדורות

יום אחד, הגיעו לביאליסטוק כתבי פלסטר נגד תנועת "חובבי ציון", שחברו בקובנא בהשראתו וביזומתו הפעילה של רבי יעקב ליפשיץ, מזכירו האישי של רבי יצחק אלחנן. רבי שמואל מוהליבר שהיה מראשי הפעילים בתנועה זו, קרא במורת רוח את כל הכתבים שהגיעו מקובנא, ומיד נתיישב במקומו והריץ מכתב תקיף לחבריו רבי יצחק אלחנן והוכיחו על כך שאינו משמיע קולו ברבים נוכח כתבי הפלסטר המתפרסמים בעירו, ומשתמע מכך שהוא נוקט בעמדה נייטרלית בפולמוס הציבורי שמעורר מזכירו האישי כנגד תנועת "חובבי ציון".

רבי יצחק אלחנן, חברו ומעריצו של רבי שמואל השיב לו בנימת פיוס שלא מצא לנכון להתערב בפובמי בפרשת כתבי מזכירו, כי אהדתו לתנועת "חובבי ציון" איננה בגדר סוד ו"כל העולם יודע שאני עומד לצידכם".

הרב מוהליבר לא נרגע מדברי ההצטדקות, והריץ אליו מכתב נוסף שבו נאמר בין השאר: "משנים עשר המרגלים ששלח משה לתור את הארץ, התנגדו שנים לעומת הרוב שהוציאו דבת הארץ רעה: כלב בן יפונה ויהושע בן נון. והנה מצינו שכאשר נגזר על דור יוצאי מצרים למות במדבר בגלל חטא המרגלים, מצינית התורה במפורש שעונש זה אינו חל על כלב, ככתוב: "ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאותיו אל הארץ".

וכאן יש מקום לשאול: "הלא גם יהושע בן נון היה בעצה ובדעה אחת עם כלב בן יפונה, ומדוע אין הכתוב מזכיר כאן שגם יהושע עתיד לבוא אל הארץ ולהתנחל בה כפי שנאמר לגבי כלב?"

התירוץ לכך הוא, שכאשר המרגלים פתחו בדברי הסתה ונאפו נגד הארץ היעודה לישראל, היה זה כלב שעמד בפרץ באומץ לב נדיר כשהוא מתייצב בגלוי יחידי נגד הרבים, ככתוב: "ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכל נוכל לה". ואותה שעה אין אנו שומעים ולא כלום על יהושע, ונראה כי עדיין עמד מן הצד והחריש, והשליך את יתרו על חבריו הנמרץ - כלב בן יפונה. ורק בשלב מאוחר יותר כשהדברים הגיעו לידי כך שהמונים קראו בנימת יאוש "ניתנה ראש ונשובה מצרימה" ומשה ואהרן נפלו על פניהם לפני המוני השבטים, אז התערב יהושע יחד עם כלב ככתוב "ויהושע בן נון וכלב בן יפונה מהתרים את הארץ קרעו בגדיהם".

נמצינו למדים מכאן - סיים רבי שמואל מוהליבר את איגרתו לרבי יצחק אלחנן - שפעילותו של מנהיג ציבור איננה נמדדת רק בעמדה הכללית שהוא נוהג, אלא גם בדרך ובצורה שהוא מפגין את עמדתו ברבים.

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל מפראג, סבל קשות ממחלוקת ממושכת שניטשה בקהילות רבות באירופא כתוצאה מעלילת שוא שהעלילו עליו מחרחרי ריב ומדנים, כאילו נוטה

הרב חלילה אחרי כת השבתאים.

יום אחד גילו מקורבי הרב את אזנו, שיריבו מתכוונים להתנפל עליו באותו לילה במקלות ובאבנים.

ביטל רבי יהונתן את דבריהם, ואמר: דווקא מכך איני חושש כלל. והנני למד זאת מפרשת המרגלים, כשעמד יהושע לצאת לארץ כנען עם שאר המרגלים, התפלל עליו משה "י-ה יושעך מעצת מרגלים". וכששבו המרגלים משליחותם ופרצה מחלוקת בינם לבין יהושע וכלב, ביקשו המוני העם לרגום באבנים את שני האנשים הישרים הללו.

וכאן יש מקום לתמוה על משה, שבשעה חמורה זו לחיי יהושע תלמידו, אינו עושה דבר למענו - כפי שאכן הזדרז לעשות קודם הליכתו לארץ כנען עם שאר המרגלים?

מכאן נמצינו למדים - סיים רבי יהונתן בחיך - שמהבל פיהם של ישראל, יש לחשוש יותר ממה שאנו חוששים מנפופי מקלות ואבנים המצויים בידיהם של יושבי קרנות...

מתי התערב יהושע בן נון?

הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל היה מגדולי הרבנים במזרח אירופא במחצית השנייה של המאה התשע עשרה. יותר משלשים שנה כיהן כרבה של העיר קובנא בירת ליטא, ולצד גדלותו בתורה היה מנהיג ציבורי רב פעלים והוראותיו בעל פה ובכתב נתקבלו על ידי רבני הקהילות באירופא ללא עוררין.

רבי יצחק אלחנן נטה אחרי תנועת "חובבי ציון" בצעדיה הראשונים. אך בניגוד לידידו רבי שמואל מוהליבר זצ"ל, מי שכהן כרבה של ביאליסטוק, לא היה מן הפעילים הבולטים בה, ואף בכמה מקרים נקט רבי יצחק אלחנן בעמדה פושרת למדי, בפולמוס שהתעורר בענין זה בכמה קהילות מזרח אירופא. במידה מסוימת היה נתון בענין זה להשפעת מזכירו, רבי יעקב ליפשיץ, שהיה מתנגד חריף לתנועת "חובבי ציון" ואף יזם כמה פעולות חריפות נגד התנועה בקהילת קובנא.

חוד הפרשה

1. איזוהי עיר נחשבת ל"פסולת" של ארץ ישראל?
2. מהו הסימן שעל פיו ידעו המרגלים אם העם חזק הוא או רפה?

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

שמא יבוא לידי גנותו
ומזה נלמד דהוא הדין לכל כיוצא בזה, אם רוצה לדבר עם אחד אודות משהוא, והוא משער שאין לבו שלם עם אותו פלוני, ויבוא על ידי זה לגנותו, דאסור לדבר עמו אודותיו. ואם הוא מרבה לספר בשבחיו, אפילו שלא בפני שונאיו אסור, כי על ידי זה רגיל בעצמו לגנותו לבסוף ולומר, חוץ ממדה רעה זו שיש לו. או שהשומעים ישיבו לו: למה אתה מרבה בשבחיו והלא מדת כח וכך בידו? (חפץ חיים)

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

מצינו הלכה פסוקה בשולחן ערוך (יו"ד שנה, ב) שאין קוברין את המת אלא בטלית שיש בו ציצית, ויש אומרים דאין צריך ציצית ונהגו לקברו בציצית אך שפוסלין

תחלה הציצית.

אתמהה, אם פוסלין את הציצית, אם כן מה טעם קוברין אותו בטלית!?

והנה אמרו חכמים זכרונם לברכה בגמרא (מסכת מנחות מג, ב): וזכרתם ועשיתם - ראייה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה

כיון שמת אדם נעשין ציציותיו מצותיו

לידי עשייה.

נמצאת למד שלא ניתנה מצות ציצית אלא לחיים ולא למתים, וכל זאת בכדי שהם יהיו פרושין מן החטא, הלכך פוסלין טליתו של מת שהרי אינו צריך להיות פרוש מן החטא.

ואם תאמר אם כן מפני מה צריך טלית, תשובה לדבר, שהטלית הזה מעיד על האדם שהיה עושה מצוות בחייו והיה מתפלל ולומד בו, אבל מכל מקום נוסלין ממנו הציצית מתוך שהוא מת מן העולם ואין הציצית הללו מזכירין לו דבר, ומה הם הציצית של המת, המצוות ומעשים הטובים שעשה בחייו נעשים ציצית על טליתו של מת.

וכדרך שבחייו היו הציצית תרי"ג חוטים, כיון שמת פסקו להיות תרי"ג חוטים ונעשים תרי"ג מצוות.

מן המעיין

ואם כן, לשם מה הוצרך משה רבינו ע"ה, לכפול את שאלתו, ולומר "ומה הארץ השמנה היא אם רזה". אחרי שכבר שאל "ומה הארץ אשר הוא ישב בה הטובה היא אם רעה"?

ומכאן הסיק רש"י, שהשאלה הראשונה ששאל משה רבינו:

"הטובה היא", הרי שכוונתו בזה היתה האם טובה הארץ "במעיינות ותהומות טובים ובריאים".

"ויעפילו לעלות אל ראש ההר" (יד. מד)

הקשה על כך הרב "שער בת רבים": לכאורה קשה, איך היה הר והרי הענני כבוד היה משים את ההרים למישור, וכן הארון היה הולך לפניו כפירוש רש"י פרשת בהעלותך "וענן ה' עליהם יומם".

ותירץ הרב שלכך נאמר להלן בכתוב "וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה" - לומר לך שהמעפילים יצאו מקרב המחנה בלא ארון ברית ה' ומשה, וללא ארון ברית ה' ומשה לא היו ענני הכבוד הולכים לפני המחנה להישיר ולהאיר להם את הדרך. ומשום כך אכן נאמר עליהם בכתוב: "ויעפילו לעלות אל ראש ההר".

"מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדורותיכם" (טו. כא)

ביאור נחמד לפסוק זה מציין הרב "מאור ושמש" בשם בוצינא קדישא מוה"ר מנחם מענדיל צצוק"ל מפריסטעק:

"שתיכף מראשית עריסותיכם - כשתקומו מהמיטה בבוקר בבוקר, תיכף תתפללו בעד כל ישראל שיהיו בריאים ויהיה להם כל טוב, כמו שהיה נוהג איש הא-להים מוה"ר משולם זוסע צצוק"ל, שהיה אומר בבוקר בבוקר תיכף בקומו ממטתו "צפרא טבא על כל ישראל" וברכות ותפילות בעדם.

וזהו "תתנו לה' תרומה לדורותיכם", דהיינו בעד כל הדורות ישראל שירומו וינשאו עד למעלה למעלה, אמון.

"ארץ אוכלת יושביה היא" (יג. לב)

את פירושו של רש"י לפסוק זה האומר: "בכל מקום שעברנו מצאנו קוברי מתים". מטעים זאת בעל ה"שפתי כהן" במנהגם של הכנענים הקדומים שלא היו קוברים את המת מיד, אלא מחזיקים אותו בארון עד למיתתו של אדם חשוב ורק אז היו קוברים את כל המתים שנצטברו אצלם. וכל כך - לאמונתם - כדי שתהא זכותו של המת מגינה עליהם והוא יהא נוטלם יחד עמו אל גן העדן.

וזהו איפוא טענתם של המרגלים "ארץ אוכלת יושביה היא", שכן באותו היום שביקרו בארץ מת גם איוב, וביחד עמו - כאדם חשוב - קברו הכנענים גם את כל שאר המתים שהיו בעמדת המתנה עד למותו של אדם חשוב כאיוב.

המרגלים, כשראו מתים רבים כל כך מובאים לקבורה, ועוד באותו יום. היו סבורים ובטוחים שכולם כל המתים הם מתי יום אחד, ואם רבה התמותה כל כך הרי שארץ זו היא "ארץ אוכלת יושביה היא"...

"והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים" (יג. ב)

בכתבי הארז"ל מובא דענין הבאת הביכורים הוא בכדי לתקן את חטא המרגלים, דמכיון שהם מאסו בארץ חמדה - ניתנה מצות הביכורים לחבב את הארץ על ישראל, בהבאת שבעת המינים בהם נשתבחה הארץ.

ועל כך, העיר רבי מנחם זעמבא הי"ד, בספר "אמירה יפה" שבמשנת ביכורים נזכרו בדווקא שלשת המינים שהביאו המרגלים. וכך נאמר במשנה (ביכורים ג. א.): "אדם רואה תאנה שביכרה, אשכול שבכר, רמון שבכר". וזהו כנגד מה שנאמר אודות המרגלים "ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאוהו במוט בשנים ומן הרמונים ומן התאנים".

"ומה הארץ אשר הוא ישב בה הטובה היא" (יג. יט)

לפירושו של רש"י שפירש: "הטובה היא - במעיינות ותהומות טובים ובריאים". תמהו המפרשים: מה ראה רש"י לדחוק ולפרש כן. בעוד שיכל לפרש הכתוב כפשוטו: אם הארץ - האדמה, ראויה ומשובחת היא לזריעה ולגידולי קרקע?

רבי ברוך אפשטיין זצ"ל, בעל ה"תורה תמימה". מבאר זאת, שהרי בכתוב שלאחר מכן, נאמר: "ומה הארץ השמנה היא אם רזה". וזה הרי עיקר תכונתה של האדמה ובכך גם טיבה - השמנה היא אם רזה, בפרי תבואתה.

חיים של תורה

לפני האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל, נכנס פעם אברך אחד והתנצל בפניו על זכרונו החלוש, אין הוא זוכר כלום מסדר לימודו.

פתח האדמו"ר פרשת שלח לך שבספר במדבר, והצביע לפניו על

פרשת ציצית בפסוקים הבאים: "וראיתם אותם וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם. ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי". ואידך זיל גמור.

סגולת שמירת העינים, אחת היא מני רבים, כסגולה וכתנאי גמור למידת הזכרון שכל המבקש ליחון בה זקוק הוא להתעטף תחת כנפיה, לשמור על עיניו ולבו - שני הסרסורים לבל יובילוהו למחוזות אפלים היפך מחיי הקדושה והטהרה.

סגולה אמיתית ונכונה. אלא שעלינו גם להפנים כי בראש כל הסגולות ניצבת הסגולה הפשוטה ביותר, סגולה בדוקה ומנוסה: לחזור, לשנן את הלימוד, לחזור ולחזור עד כי חדל לספור. על גדולי ישראל מסופר שחזרו על סדר לימודם עשרות ומאות פעמים. המהרש"ם למשל, חזר בחנותו ארבע מאות פעמים על ד' חלקי השולחן ערוך, על הגר"א מסופר שהיה חוזר על כל תלמודו בכל חודש. בספר הנפלא "ושננתם" מספר המחבר בשם אביו רבי שלום שמואלי שליט"א, שאמר לו המקובל הצדיק רבי מרדכי שרעבי זצ"ל שלפני השיעור היה מכין את השיעור שישים פעם! ואחרי השיעור חוזר שישים פעם!

הנה מה שעלול לקרות לתלמיד הלומד ואינו חוזר על תלמודו כפי שמתאר זאת בספר אבות דרבי נתן (פרק כד):

"יכול אדם ללמוד תורה בעשרים שנה ולשכח בשתי שנים. כיצד? ישב ששה חדשים ואין חוזר לאחריו - נמצא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא, שנים עשר חדשים ואין חוזר לאחריו נמצא מחליף חכמים זה בזה, שמונה עשר חדשים ולא חזר לאחריו נמצא משכח ראשי מסכתותיו, עשרים וארבע חדשים ואינו חוזר לאחריו נמצא משכח ראשי פרקים ומתוך שאמר על טמא טהור ועל טהור טמא ומחליף חכם בחכם ומשכח ראשי מסכתותיו וראשי פרקיו, סוף שיושב ודומם. ועליו אמר שלמה 'על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה'. וכיון שנפל כותלו של כרם - מיד חרב כל הכרם כולו".

בספר "סגולות ישראל" כותב סגולה בשם שולחן ערוך האריז"ל שיחזור על תלמודו תמיד שיהא סידורו בפיו, כי המלאך הממונה על הזכרון הוא מיכאל"ל גימטריא ק"א. וזהו שאמרו חז"ל אינו דומה הלומד פרקו ק' פעמים להלומד פרקו ק"א פעמים, כי השר הממונה על השכחה נקרא מ"ס גימטריא ק', וגם שר הזה הוא רבו של משה רבינו נקרא נגנוזאל"ל גימטריא ק"א ותלמודו רז מתקיים בידו.

אינו שוכח מאומה!

בתקופת לימודיו של הגאון חיד"א זצ"ל בישיבת "בית יעקב", אצל הגאון המופלג רבי יונה נבון זצ"ל, הכינה פעם אמו של רבי יום טוב אלגאזי עבור בנה את העשב הנקרא "בלאדור", ולצמח הלזה ישנה תכונה נדירה - כל האוכל ממנו, זכרונו משתבח ביותר ואינו שוכח מאומה! (עיי' בספר "פרי חדש" יורה דעה סימן ס"ח, שהזכיר ענין זה בשם מדרש). ברם, בד בבד, לוקה האוכל במום כל שהוא באחד מאברי גופו. החיד"א שביקש אף הוא לטעום מן העשב הלזה, לקה באמה של כף ידו השמאלית. מום זה, נחשב לקל ערך לעומת הזיכרון המפליא והמדהים שניחון בו מאז ואילך.

(על כוח זכרונו המדהים והבלתי מצוי, מספרים כי בהיותו ילד רך, האזין לדרשתו של הגאון רבי אברהם יצחקי זצ"ל. לקטעם מדויקים ממנה. ציטט לימים, - שנים רבות לאחר מכן - בספרו "שם הגדולים").

נזכיר כאן את מליצת חכמי ישראל בהקשר לסגולה פלאית זו: "הדור הדור ואל תצטרך לבלדור..."

נציין עוד בהקשר זה, שבתקופתו של רבי יהודה די מודינא נהרו רבים אחר הבלדור והשימוש בו נהפך לעממי לכל המבקשים לזכות בכתרה של זכירה נצחית, ובאגרתו הוא מזהיר כמזכיר: "לא תעשו כזאת להכניס את עצמכם בסכנה גדולה. רבים ראינו ומהם הכרתי אני היום הזה שהרבו משיחות ואכילת מיני באלדר ועקב כך יצאו מדעתם ונשתטו או חלו במחלות ומתו בקוצר ימים, ונשכח זרעם וכל טובם".

מנהג אחר שכנגדו הוא יצא חוצץ בדברים נוקבים, מוזכר בספר סגולות ישראל בשם ספר "אספקלריא המאירה": להצלחת התורה שלא ישכח שום דבר ישביע לז' שרים הראשונים בכל בוקר ולעשות כן כמה ימים. וככה יאמר:

"משביע אני עליכם (וכאן הוא מביא שמות מלאכים) בשם (מלאך) שלא אשכח שום דבר מכל מה שאלמוד בכל דבר חכמה שבעולם ואהיה כבוד סיד שאינו מאבד טפה אחת. ויהיה לי זכרון מופלא ומופלא בתורה שלא תמיש מפי ומלבי כל דבר חכמה שאראה בעיני ואחשוב בדעתי ואשים לבי אליו אפילו אחת מהן, לא תשכיחני ולא אשכח כלל מעתה ועד עולם בשם שמא קדישא שזכרתי עליכם אתם ז' מלאכים הראשונים שזכרתי".

כנגד מנהג זה מזדעק הרב והוא קובע נחרצות:

"לא יצליחו עושיהם בשום דבר כל המציץ בהם נפגע ומשתטה. והנסיון הוכיח זאת על פנינו. ואל תאמר מצוה קא עבדינא ולשם שמים כוונתי להגות בתורת ה' לכתבה על לוח לבי - כי זו מצוה הבאה בעבירה רבה, ומי שמך לאיש לצוות על מלאכי רום ומשרתי עליון להזכיר לימודך?! ואם לא זכית? לא איש זרוע אתה לצוות

ולפקוד על צבא המרום במרום לשנות את טבעך, או כי ישרתוך רפאל וגבריאל ליהושפט בן אחילוד המזכיר..."

(עוד על סגולות לזכרון הלימוד, בעזה"י בשבוע הבא)